

Ольга ЄГОРОВА,
старший науковий співробітник
Регіонального філіалу Національного інституту
стратегічних досліджень у м. Ужгород

ЩОДО МОНІТОРИНГУ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСКОРДОННИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ, НАУКОВИХ ТА ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

У статті показано, що в прикордонних регіонах України де-факто створюються транскордонні функціональні одиниці спеціальних економічних зон, технологічних, наукових та індустріальних парків, однак де-юре відповідний процес не врегульовується, в т.ч. і щодо моніторингу результатів діяльності їх суб'єктів господарювання. Акцентовано увагу на тому, що моніторинг результатів діяльності національних функціональних одиниць спеціальних економічних зон, технологічних та наукових парків здійснюється на підставі різних методичних підходів та переліків показників, що ускладнює процес їх співставлення та визначення впливу на стан економіки країни та економічної безпеки держави, а система моніторингу для національних індустріальних парків наразі взагалі відсутня. Вказано на необхідність розроблення спільної з сусідніми країнами системи моніторингу діяльності транскордонних функціональних одиниць спеціальних правових режимів економічної діяльності та окреслено можливий алгоритм дій щодо її реалізації.

Ключові слова: спеціальна економічна зона, технологічний парк, науковий парк, індустріальний парк, спеціальний правовий режим економічної діяльності, моніторинг, економічна безпека.

Створення в прикордонних регіонах України і суміжних країн транскордонних функціональних одиниць спеціальних правових режимів економічної діяльності є одним із сучасних проявів світових інтеграційних та глобалізаційних процесів.

Відповідно до світової практики, транскордонна функціональна одиниця спеціального правового режиму економічної діяльності – це визначений єдиний територіально-економічний простір двох або більше країн, на якому з урахуванням економічних інтересів та конкурентних переваг учасників запроваджується та діє спеціальний порядок економічної діяльності для отримання синергетичного ефекту при реалізації (вирішенні) визначених спільних та/або схожих регіональних і національних інтересів, цілей (проблем) [1].

В Україні робота над створенням транскордонних функціональних одиниць спеціальних правових режимів економічної діяльності з суміжними країнами розпочалася більше п'ятнадцяти років тому. Однак законодавче врегулювання алгоритму дій та перелік нормативно-правових актів, необхідних для їх створення та функціонування, досі відсутні.

Так, в 1997 р. на офіційному рівні було досягнуто домовленостей про створення міжнародної вільної економічної зони на кордоні трьох держав Україна (Рені) – Румунія (Галац) – Молдова (Джурджулешти) [2, 3], для чого невдовзі було прийняті законодавчі акти про створення в кожній з цих трьох країн окремих національних функціональних одиниць спеціальних правових режимів економічної діяльності. Однак як єдина транскордонна структура вони й досі не функціонують через незавершеність процесу створення необхідного для цього нормативно-правового підґрунтя.

З 2007 р., відповідно до рішень Закарпатських обласних державної адміністрації та ради, ведеться робота зі створення транскордонних індустріальних парків у прикордонних районах Закарпатської області зі Словаччиною, Угорщиною та Румунією, а саме: на українсько-угорському кордоні в с. Дийда Берегівського району та м. Чоп Ужгородського району, на українсько-словацькому кордоні в с. Соломоново Ужгородського району та на українсько-румунському кордоні в с. Дякове Виноградівського району [4, 5]. При цьому прийнятий в червні 2012 р. Закон України «Про індустріальні парки» [6] не містить положень про врегулювання засад створення та функціонування відповідних транскордонних структур.

У 2011 р. було створено «Українсько-російський технопарк «Слобожанщина», співзасновниками якого стали Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Харківський національний університет радіоелектроніки, Науковий парк «ФЕД» та Федеральний державний автономний освітній заклад вищої професійної освіти Російської Федерації «Белгородський державний національний дослідницький університет»[7]. Цей транскордонний парк досі функціонує як товариство з обмеженою відповідальністю і не включений до Державного реєстру технологічних парків, на які відповідно до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [8] поширюється державна підтримка їх суб'єктів господарювання. До того ж цей закон також не передбачає і не регламентує процес створення транскордонних технологічних парків.

Наразі ініціюється створення міжнародного наукового парку на базі Ужгородського національного університету, Технічного університету м. Кошице (Словаччина) і Дебреценського університету (Угорщина) [9], однак створення міжнародних структур наукових парків не регламентується національним законодавством України [10].

Щодо системи державного моніторингу та прогнозування результатів діяльності суб'єктів господарювання транскордонних функціональних одиниць спеціальних правових режимів економічної діяльності, то вона досі не напрацьовувалася і наразі відсутня. Аналіз чинних методик моніторингу результатів українських спеціальних економічних зон [11], технологічних [12] та наукових парків (відповідної методики для суб'єктів господарювання індустріальних парків наразі не розроблено) показує, що в їх основу закладено дещо відмінні системи показників. До того ж, повноваження щодо моніторингу діяльності цих спеціальних правових режимів економічної діяльності покладено на різні відомства (для спеціальних економічних зон – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, для технологічних парків – Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, для наукових парків – Міністерство освіти та науки України, індустріальних парків – Державне агентство з інвестицій та управління національними проєк-

тами України). Це ускладнює співставлення між собою результатів діяльності суб'єктів господарювання цих різних форм спеціальних правових режимів економічної діяльності та з результатами діяльності суб'єктів господарювання на загальних умовах господарювання, а також унеможливує точне визначення впливу їх застосування на стан економіки країни та економічну безпеку держави. Згадані національні методи моніторингу також відрізняються і від застосовуваних в сусідніх країнах-партнерах.

Відсутність уніфікованих та узгоджених з сусідніми країнами-партнерами систем звітності для суб'єктів господарювання транскордонних функціональних одиниць різних форм спеціальних правових режимів економічної діяльності унеможливує проведення об'єктивного моніторингу та прогнозування результатів їх діяльності. Такий стан моніторингу діяльності суб'єктів господарювання спеціальних правових режимів економічної діяльності актуалізує напрацювання науково-обґрунтованих методичних підходів щодо його здійснення. Для цього доцільним вбачається наступний алгоритм дій:

1) На міжнародно-експертному рівні провести дослідження застосовуваних в сусідніх країнах-партнерах систем моніторингу та прогнозування результатів діяльності національних функціональних одиниць спеціальних правових режимів економічної діяльності та напрацювання спільного уніфікованого методичного підходу.

2) Провести апробацію уніфікованої системи моніторингу та прогнозування результатів діяльності транскордонних функціональних одиниць спеціальних правових режимів економічної діяльності на транскордонних пілотних проектах між Україною та сусідніми країнами-партнерами (країнами ЄС, Росією, Білорусією та Молдовою).

3) На законодавчому рівні здійснити системне удосконалення вітчизняної нормативної бази у цій сфері та запровадити уніфіковану для різних форм спеціальних правових режимів економічної діяльності та їх національних і транскордонних функціональних одиниць систему звітності та прогнозування результатів діяльності їх суб'єктів господарювання.

4) Забезпечити публічність узагальнених результатів моніторингу, зокрема шляхом створення єдиного веб-ресурсу для всіх

форм спеціальних правових режимів економічної діяльності та їх функціональних одиниць.

Список використаних джерел

1. *Єгорова О.О. Транскордонні функціональні одиниці спеціальних правових режимів економічної діяльності / О.О. Єгорова // Стратегія економічного розвитку країн в умовах глобалізації : матеріали III Міжнар. наук-практ. конф. молодих учених та студентів, 17-18 лют. 2012 р. : У 5 т. – Дніпропетровськ, 2012. – С. 82-86.*
2. *Бурдяк В. Євроінтеграційні наміри України та участь у діяльності транскордонних регіонів / Віра Бурдяк // Незалежний культурологічний часопис «І», № 64. - 2010 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ji.lviv.ua/n64texts/burdjak_evronamiry.htm.*
3. *Договір між Україною та Республікою Молдова про економічне співробітництво на 1998 - 2007 роки : міжнародний договір [підписаний 23.10.1998] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/498_040.*
4. *Про програму створення індустріальних парків на території області на 2007-2012 роки : рішення Закарпатської обласної ради [прийняте 26.06.2007] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.carpathia.gov.ua/data/upload/catalog/main/ua/3334/182_dod_2010.zip*
5. *Про програму створення індустріальних парків на території області на 2008-2012 роки : рішення Закарпатської обласної ради [прийняте 12.03.2008] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakarpat-rada.gov.ua/docs/rishennya/5/30_sesion/rish_1146.pdf.*
6. *Про індустріальні парки : Закон України [прийнятий 21.06.2012 : чинний з 04.09.2012] [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/5018-17*

7. *Українсько-російський технопарк «Слобожанщина» : офіц. веб-сайт [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:*<http://www.ukr-rus-technopark.com/>
8. *Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України [прийнятий 17.07.1999]. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:*
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.
9. *Йосип Головач: «Науковий парк УжНУ набирає обертів» : офіц. веб-сайт Ужгородського національного університету [Електрон. ресурс]. - <http://t-queries.asp-www.univ.uzhgorod.ua/news/read/1056>.*
10. *Про наукові парки : Закон України [прийнятий 25.06.2009 : чинний з 01.01.2010] . [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:*
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1563-17>.
11. *Порядок проведення аналізу результатів функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і територій із спеціальним режимом інвестиційної діяльності : постанова Кабінету Міністрів України [прийнята 28.02.2001 : із змінами від 27.12.2001, 08.09.2004, 16.05.2007] [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:*
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/184-2001-%D0%BF>.
12. *Про затвердження Порядку проведення моніторингу та здійснення контролю за реалізацією проектів технологічних парків : постанова Кабінету Міністрів України [прийнята 21.03.2007 : зміни від 02.02.2011, 07.09.2011] [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:*
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/517-2007-%D0%BF>.

The article shows that in the border regions of Ukraine de facto are created functional units of cross-border special economic zones, technology parks, science parks and industrial parks, but de jure this process is unregulated, including a monitoring of the indicators of their businesses. The attention is attracted to the fact that monitoring of the

indicators of the national functional units of special economic zones, technology parks and science parks is based on different methodological approaches and the different lists of indicators. It complicates the process of their comparing and determining impact on the economy of the state and the economic security of the state. Besides, system of monitoring for national industrial parks is currently absent. It indicates the necessity of developing a common system monitoring of cross-border functional units of special legal regimes of economic activity with neighboring partner countries and possible algorithm of regarding action.

Keywords: *special economic zone, technology park, science park, industrial park, special legal regime of economic activity, monitoring, economic security.*

В статье показано, что в приграничных регионах Украины де-факто создаются трансграничные функциональные единицы специальных экономических зон, технологических, научных и промышленных парков, однако де-юре соответствующий процесс не регулируется, в т.ч. и по мониторингу результатов деятельности их субъектов. Акцентировано внимание на том, что мониторинг результатов деятельности национальных функциональных единиц специальных экономических зон, технологических и научных парков осуществляется на основании различных методических подходов и перечней показателей, что затрудняет процесс их сопоставления, определения влияния на состояние экономики страны и экономической безопасности государства, а система мониторинга национальных промышленных парков пока вообще отсутствует. Указано на необходимость разработки общей с соседними странами-партнерами системы мониторинга деятельности трансграничных функциональных единиц специальных правовых режимов экономической деятельности, намечен возможный алгоритм действий в этом направлении.

Ключевые слова: *специальная экономическая зона, технологический парк, научный парк, промышленный парк, специальный правовой режим экономической деятельности, мониторинг, экономическая безопасность.*